

Podnět Výboru pro práva cizinců
ze dne 12. května 2025

K obnovení národního přesídlovacího programu a posílení humanitárního přijímání

Výbor pro práva cizinců

1. *Upozorňuje* na dlouhodobě rostoucí globální počet vysídlených osob včetně uprchlíků a nutnost evropské a mezinárodní koordinace programů přesídlování a humanitárního přijímání jako cesty k zajištění bezpečných a legálních cest pro osoby, které vyžadují mezinárodní ochranu,
2. Vyzývá Vládu ČR k obnovení **národního přesídlovacího programu** a posílení humanitárního přijímání v rámci programu MEDEVAC.

Odůvodnění

Úvod

Přesídlování, humanitární a léčebné programy jsou nástrojem pro bezpečné přijímání zranitelných osob z válečných regionů, oblastí katastrof a/nebo uprchlických táborů ze zemí, kde není možné poskytnout stabilní a dlouhodobé řešení jejich situace. V červnu 2024 bylo podle odhadů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) asi 122 milionů lidí nuceně vysídleno, z toho přes 43 milionů uprchlíků.¹ Počet vysídlených osob se tak za poslední dekádu téměř zdvojnásobil. V kontextu rostoucího počtu vysídlených osob ve světě je nezbytná koordinovaná pomoc států a zajištění bezpečných a legálních cest pro osoby, které vyžadují mezinárodní ochranu.

Posílení instrumentů přesídlování zajišťuje **bezpečnou a legální cestu** v případech, kdy se osoby s potřebou mezinárodní ochrany nemohou ani vrátit do své země původu, ani získat účinnou ochranu nebo být integrovány v hostitelské zemi. Přijímání osob z humanitárních důvodů může doplnit přesídlení v případech naléhavé pomoci osobám, které jsou nejvíce ohroženy, jako jsou nezletilí bez doprovodu, osoby se zdravotním postižením nebo osoby s naléhavou potřebou evakuace ze zdravotních důvodů.

Přesídlování a humanitární, léčebné programy nejen že zmírňují těžkou situaci uprchlíků a uprchlic, ale také ulehčuje zemím, které hostí velké množství uprchlíků/ic.

Význam přesídlování, humanitárních/léčebných programů vyzdvihuje řada mezinárodních i evropských dokumentů.

Rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 19. září 2019 a na to navazující globální kompakt o uprchlících (rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 17. prosince 2018) vyzvaly státy k posílení legálních cest pro uprchlíky, včetně posílení nebo zřízení přesídlovacích programů a humanitárních přijímacích programů. Státy by měly usilovat o poskytnutí míst pro přesídlení

¹ <https://www.unhcr.org/about-unhcr/overview/figures-glance>

a dalších legálních cest v takovém rozsahu, aby bylo možné uspokojit roční potřeby přesídlení stanovené Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky.²

Evropský parlament vyzval ve svém usnesení ze dne 12. dubna 2016 o situaci ve Středomoří a potřebě uceleného přístupu EU k migraci ke zřízení stálého celounijního programu pro přesídlování, který by zajistil přesídlení významného počtu uprchlíků s ohledem na celkový počet uprchlíků usilujících o získání mezinárodní ochrany v Unii.³

Rámec EU pro přesídlování a humanitární přijímání

Jednotný a koordinovaný přístup Evropské unie přináší nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1350 ze dne 14. května 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro přesídlování a humanitární přijímání („Nařízení“).⁴ Toto nařízení je součástí reformy evropské azylové a migrační politiky v rámci tzv. Migračního paktu (Pakt o azylu a migraci) a navazuje na dosavadní ad hoc programy přesídlování a humanitárního přijímání.

Jednotný přístup má za cíl snížit národní rozdíly v přesídlovací politice, zvýšit efektivitu pomoci a podíl EU na globálních přesídlovacích a humanitárních programech.⁵ Nařízení má „posílit partnerství Unie se třetími zeměmi s cílem projevit solidaritu se zeměmi v regionech, do nichž byl vysídlen velký počet osob, které potřebují mezinárodní ochranu, tím, že se pomůže zmírnit tlak na tyto země, posílí kapacita uvedených zemí pro zlepšení podmínek pro přijímání a mezinárodní ochranu a sníží neoprávněný a nebezpečný pohyb státních příslušníků třetích zemí a osob bez státní příslušnosti potřebujících mezinárodní ochranu, a to v kontextu migrace.“⁶

Nařízení stanovuje postup přijímání. Přesídlení by mělo být primárním druhem přijímání, doplněným ve vhodných případech humanitárním přijímáním a mimořádným přijímáním jako řešením za specifických okolností.⁷

Rámec EU bude prováděn dvouletými plány Unie pro přesídlování a humanitární přijímání, který stanoví údaje o počtu osob, které potřebují ochranu, a zeměpisné priority pro toto přijímání. Azylový, migrační a integrační fond⁸ by měl poskytnout cílenou pomoc ve formě finančních pobídek za každou osobu přijatou v souladu s rámcem EU, jakož i na podporu opatření na zřízení vhodné infrastruktury a služeb pro provádění tohoto rámce.

² Viz A/RES/71/1, dostupné z [A/RES/71/1: New York Declaration for Refugees and Migrants](#); A/RES/73/151, dostupné z <https://www.unhcr.org/us/media/resolution-adopted-general-assembly-17-december-2018>

³ Viz usnesení Evropského parlamentu, 2015/2095(INI), dostupné z https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0102_CS.html

⁴ NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2024/1350 ze dne 14. května 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro přesídlování a humanitární přijímání a mění nařízení (EU) 2021/1147 („Nařízení“), dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1350/oj/eng>

⁵ Viz https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum/legislative-files-nutshell_en#union-resettlement-framework

⁶ Recitál 12 Nařízení.

⁷ Recitál 26 Nařízení.

⁸ Zřízený nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1147.

Společný prováděcí plán pro Pakt o migraci a azylu⁹ vyzývá členské státy k přezkoumání vnitrostátních regulačních rámců a postupů v souvislosti s přijetím Nařízení. Členské státy budou povinny určit vnitrostátní kontaktní místo pro provádění nařízení o přesídlování, konkrétně pro plán Unie pro přesídlování a humanitární přijímání.

Členské státy se pro roky 2024 až 2025 zavázaly ke přijetí 61 000 osob v rámci přesídlení a humanitárního přijetí.¹⁰ Česká republika se ke 14 členským státům nepřipojila¹¹ a v letech 2024-2025 tak nepřesídlí ani humanitárně nepřijme jediného uprchlíka.

Nový rámec pro přesídlování a humanitární přijímání představuje příležitost pro Českou republiku k znovuzavedení národního přesídlovacího programu a příspěví k mezinárodní solidaritě.

Přesídlování a humanitární přijímání v České republice

Přesídlování

Národní přesídlovací program v Česku úspěšně fungoval v letech 2008 až 2015. V roce 2008 schválila vláda ČR „Koncepti národního přesídlovacího programu”.¹² Cílem programu bylo poskytnout podporu a ochranu nejohroženějším skupinám uprchlíků prostřednictvím uplatňování ročních kvót stanovených v Národním přesídlovacím programu schvalovaném vládou. Česká republika také poskytovala podporu uprchlíkům v rámci ad hoc přesídlování a v úzké spolupráci s UNHCR.

V letech 2008–2012 Česká republika přesídlila více než 100 barmských uprchlíků z Malajsie a Thajska (částečně financováno z Evropského uprchlického fondu).¹³ Realizovaly se také přesídlovací programy z Uzbekistánu či Kuby.

Veškeré programy přesídlování však byly pozastaveny usnesením vlády ze dne 5. června 2017 č. 439 o dalším postupu v realizaci relokací a přesídlování do České republiky a **od té doby se ČR na přesídlování nepodílí.**

Humanitární/léčebné programy

Od roku 1993 v Česku funguje zdravotně humanitární program MEDEVAC. Tento program je zaměřen na „poskytování lékařské péče zranitelným skupinám obyvatelstva v regionech zasažených migrací, zatížených velkým množstvím uprchlíků nebo v místech, kde není

⁹ COM/2024/251 final, dostupné z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52024DC0251>

¹⁰

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/el/ip_23_6633/IP_23_6633_EN.pdf#:~:text=At%20the%20Global%20Refugee%20Forum%20this%20week%20in,admission%20for%20people%20in%20need%20of%20international%20protection.

¹¹ https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2023-12/Resettlement%20pledges%20submitted%20by%20Member%20States%20for%202024-2025_en.pdf

¹² Usnesení vlády ČR ze dne 27. června 2008 č. 745.

¹³ Více viz např. [https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/presidlovaci-program-ceske-republiky#:~:text=N%C3%A1rodn%C3%AD%20p%C5%99es%C3%ADlovac%C3%AD%20program%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%20m%C5%AF%C5%BEeme%20roz%C4%9Bli%20do,a%20p%C5%99ijet%C3%AD%20na%20%C3%BAzem%C3%AD%20a%20III.%20Pop%C5%99%C3%ADjezdovou%20\(integra%C4%8Dn%C3%AD\)](https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/presidlovaci-program-ceske-republiky#:~:text=N%C3%A1rodn%C3%AD%20p%C5%99es%C3%ADlovac%C3%AD%20program%20%C4%8Cesk%C3%A9%20republiky%20m%C5%AF%C5%BEeme%20roz%C4%9Bli%20do,a%20p%C5%99ijet%C3%AD%20na%20%C3%BAzem%C3%AD%20a%20III.%20Pop%C5%99%C3%ADjezdovou%20(integra%C4%8Dn%C3%AD))

dostupná specializovaná odborná péče... a na pacienty s takovým typem onemocnění, které si nevyžádá intenzivní léčbu v řádech několika let, ale jedná se o pacienty, pro které léčení v ČR nebo operace v zahraničí znamená podstatnou změnu jejich zdravotního stavu (záchranu života anebo zásadní zvýšení kvality života).¹⁴ V rámci programu dochází i k realizaci zdravotně humanitárních evakuací.

Program MEDEVAC realizoval pomoc raněným či perzekvovaným občanům Běloruska v letech 2020 a 2021. V těchto letech proběhly dvě fáze evakuací, během kterých bylo do ČR přijato celkem 89 osob (48 přímo vybraných osob a 41 jejich rodinných příslušníků). Obě tyto fáze probíhaly na základě usnesení vlády. V roce 2020 proběhla evakuace celkem 60 osob (35 pacientů, 25 rodinných příslušníků), kterým byla poskytnuta zdravotní i psychologická péče. Tyto osoby byly do ČR transportovány na základě usnesení vlády č. 878 ze dne 24. srpna 2020, kdy program MEDEVAC začal realizovat humanitární evakuace běloruských občanů pronásledovaných režimem Alexandra Lukašenka.¹⁵

V letech 2012–2013 bylo do ČR převezeno a léčeno celkem 14 osob ze Sýrie (válečná zranění, srdeční vady), z toho 8 dospělých a 6 dětí.¹⁶

V letech 2008–2010 bylo do ČR evakuováno na léčení 14 pacientů (srdeční vady, popáleniny, ortopedie) a v roce 2018 evakuace jednoho pacienta na léčení (dětská kardiologie FN v Motole) z Afghánistánu.¹⁷

V letech 2003–2005 proběhla evakuace 45 osob (popáleniny, srdeční vady) z Iráku.¹⁸

Současná situace

Česká republika má zkušenosti s úspěšnou realizací přesídlovacích programů, zároveň dlouhodobě klesají počty žádostí o mezinárodní ochranu a podařilo se za funkční spolupráce všech aktérů přijmout statisíce uprchlíků a uprchlic z Ukrajiny. Přesídlovací programy cílí na nejvíce zranitelné osoby, pro které nelze najít lokální řešení, zajistí jim bezpečnou a legální důstojnou cestu do bezpečí hostitelské země a umožňuje to realizovat základní screening ještě před vstupem na území.

Ještě rozsáhlejší zkušenosti má ČR s realizací léčebných programů pro zvláště zranitelné osoby, které často na území ČR dlouhodobě zůstávaly, neboť se nemohly vrátit do země původu či hostitelské země viz. např. programy ze Sýrie či Běloruska.

Globální potřeby přesídlovacích programů jsou obrovské, konflikty zasažené regiony, zhoršující se bezpečnostní situace nebo klimatické hrozby, to jsou příčiny narůstajících potřeb humanitárních a přesídlovacích programů. UNHCR identifikoval pro rok 2025 potřebu přesídlení pro téměř 2,5 milionů osob. Podrobné informace dle zemí původu či hostitelských zemí jsou k dispozici ze strany UNHCR ve webové aplikaci Projected Global Resettlement Needs 2025.¹⁹

¹⁴ <https://mv.gov.cz/clanek/program-medevac.aspx>

¹⁵ Viz <https://www.medevacczech.com/belorusko/>

¹⁶ <https://www.medevacczech.com/syrie/>

¹⁷ <https://www.medevacczech.com/afghanistan/>

¹⁸ <https://www.medevacczech.com/irak/>

¹⁹

Dostupné

zde:

<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoieYzM4OTJkMDAtZW5kMy00MjkyLWJhN2ItOGQ0OWRhNjA1NmE3IiwidCI6ImU1YzY3OTgxLTk5LTNDEzNC04YTBlLTk1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOiJh9>

Česká republika má příležitost směřovat přesídlovací, humanitární/léčebné programy na místa, kde je potřeba nejvyšší, mezi které nutné primárně zahrnout:

- osoby z Demokratické republiky Kongo, které tvoří největší skupinu osob s potřebou přesídlení dle zprávy UNHCR.²⁰ Jedná se o oblast dlouholetého konfliktu, kde dochází k závažnému násilí a pronásledování obyvatel, především žen a dívek;
- osoby z Gazy vzhledem k široce známému a podrobně zdokumentovanému ničení zdravotnických zařízení v Gaze se jako jedno z nejakutnějších opatření jeví zdravotnická pomoc, a to též formou začlenění pacientů z Gazy do zdravotně humanitárního programu Ministerstva vnitra ČR MEDEVAC.²¹ Humanitární evakuace z Gazy probíhají a organizuje je přímo Evropská unie (pod eurokomisařkou pro zdraví, paní Stellou Kyriakidesovou²² popřípadě eurokomisařkou pro rovnost, paní Hajdou Lahbibovou²³), v rámci čehož například v červenci 2024 přicestovalo 16 palestinských dětských pacientů s rodinnými příslušníky do Španělska²⁴, 6 pacientů v prosinci 2024 do Norska²⁵ a dalších 12 pacientů do Francie, Albánie, Rumunska a Norska;²⁶
- osoby z Afghánistánu, které jsou třetí nejpočetnější skupinou identifikovanou k přesídlení dle zprávy UNHCR. Kdy je nezbytné podpořit osoby zranitelné, často ženy, které jsou pronásledovány z důvodu vzdělání či boje za práva žen a dívek, a další zranitelné skupiny např. LGBT+.

²⁰ <https://www.unhcr.org/sites/default/files/2024-05/projected-global-resettlement-needs-2025.pdf>, str. 18, graf dle země původu.

²¹ Dle zpráv OSN nyní potřebuje 12.000 Gazanů lékařskou evakuaci z Gazy, viz

<https://www.ochaopt.org/content/reported-impact-snapshot-gaza-strip-14-january-2025>

²² <https://www.euronews.com/my-europe/2024/05/15/brussels-asks-eu-countries-to-accept-patients-evacuated-from-gaza>

²³ <https://south.euneighbours.eu/news/eu-organises-further-medical-evacuation-from-gaza-to-european-countries/>

²⁴ <https://europeansting.com/2024/07/25/eus-first-medical-evacuation-operation-of-palestinians-transfers-children-from-egypt-to-spain/>

²⁵ <https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/medical-evacuation-from-gaza-six-patients-to-norway/id3078299/>

²⁶ Viz <https://www.aa.com.tr/en/europe/eu-organizes-medical-evacuation-of-8-patients-from-gaza-to-europe/3414743> nebo <https://www.middleeastmonitor.com/20250116-12-patients-from-gaza-evacuated-to-europe-for-medical-care/>